

פניני הפרשה

בלק

עלון מס' 1145

שנה כ"ג התשפ"ב

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216
כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

עין טובה

בפרשת בלק באים לידי ביטוי מדותיו הרעות של בעלם הרשע. במסכת אבות (ה, יט) שנינו: כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו, מתלמידיו של אברהם אבינו. ושלשה דברים אחרים, מתלמידיו של בעלם הרשע. עין טובה, ורוח נמוכה, ונפש שפלה, מתלמידיו של אברהם אבינו. עין רעה, ורוח גבוהה, ונפש רחבה, מתלמידיו של בעלם הרשע.

החפץ חיים היה מדקדק בדברי המשנה "עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה, מתלמידיו של בעלם הרשע". אם תלמידיו של אותו רשע "נשתכחו" בכאלו מדות רעות ומושחתות, נתאר לעצמנו עד היכן הגיעה רשעתו של בעלם עצמו, ואע"פ כן השרה הקב"ה שכינתו עליו, למען טובתם של ישראל. צא ולמד מכאן מה גודל חסדי ה' לעמו ישראל.

ועוד מלמד אותנו בספר "אור יהל" שהמשנה מלמדת אותנו כי המפתח לזכות לעולם הבא תלוי בשלשה עיקרים אלו, וכל השאר הם פרטיים ופרטי פרטים של השרשים האלו, וכל מעשה נבדק אם הוא מכח שלושת דברים אלו.

*

מסופר על רבי ישראל סלנטר שהיה בבית כנסת פרטי של יהודי אמיד, והתכוון לשיעור שהיה אמור להינתן בשעה זו. באותה שעה, הגיע מתרים לצדקה שביקש לומר כמה מלים על מנת להתרים את הקהל. בעל הבית העשיר, לא שש לתת לו לומר את דבריו כדי לא לבטל תורה.

ראה זאת רבי ישראל מסלנט ואמר לו: הלא נאמר "ואהבת לרעך כמוך", אתה נמצא במצב של עשירות, ורוצה כרגע לשמוע שיעור, ולכן אתה חפץ שאף אותו מתרים יהיה כמוך וגם הוא ירצה לשמוע שיעור, אך אין זה הפירוש הנכון, אלא "ואהבת לרעך כמוך" – אם אתה היית במצב שלו, מה היית רוצה? לשמוע שיעור או לבקש מעט זמן להתרים את הקהל...

יחיד ומיוחד	עצה טובה
<p>מחבר שהחליף את שם ספרו</p> <p>הגאון רבי עמנואל חי ריקי זצ"ל (מגאוני איטליה) ברוב ענוותנותו קרא לפירושו הגדול על המשניות בשם "דקדוקי עניות" (ע"פ עירובין מ"א ע"ב). חכמים רבים ניסו לשכנעו לשנות את שם הספר – וללא הועיל. ואז החל שר העניות לדקדק עמו דקדוקים הרבה: הוא נאלץ לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ, נשבה בידי שודדי ים שגזלו את כל אשר לו, ולא הותירו לו לפליטה כי-אם את כתב היד של ספרו, וכך באמת חוה על בשרו "דקדוקי עניות". הבין הגאון ש"פיו הכשילו", ושינה את שם ספרו ל"הון עשיר". או אז באורח פלא החל מזלו לעלות, והוא התמנה לשמש כרבה של פלורנץ שבאיטליה, שם חיבר את חיבורו הגדול "משנת חסידים" בתורת הסוד ו"כוונות התפלה" על פי דרך האר"י הקדוש, ויחד עם זאת שלח ידו במסחר, וזכה לשני שולחנות.</p>	<p>עצה לילדי בר מצוה, אל תקנו בכספי הבר מצוה ספרי קודש שלא יהיה לכם בהם שימוש בשנים הקרובות. מהדורות חדשות מאירות עינים ונוחות יותר יוצאות חדשים לבקרים והספרים שהשקעתם בהם את מיטב כספכם עלולים להיוותר בארון מבוששים.</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סערון זצ"ל

"ידוע הדבר ומפורסם הענין כמה וכמה הפליגו רבותינו זכרונם לברכה במעלת התשובה עד שאמרו 'כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה', אשר מזה מוכח דמעלה גדולה יש לתשובה שאין ישראל נגאלים אלא על ידה". ("מגיד חדשות" ח"י עמ' ר"ג).

כי עתה גם אותכה הרגתי ואותה החייתי – מלת **אותכה** כתובה בה"א. ונראה לענ"ד הטעם שרמזו לו המלאך שסופו שאכן יהרג יהוד עם חמשת מלכי מדין, כמו שכתוב בפרשת מטות (להלן ל"א ח'). (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

עדות שאי אפשר להזימה

עובדה מוסכמת היא, שככל שכמות עדי הראיה שנכחו באירוע גדולה יותר, כך אמיתותה של ההתרחשות ההיסטורית ודאית יותר. נתינת התורה בפומבי לנגד עיניה של אומה שלמה, מבטיחה את עקירתה של כל אפשרות ערעור בנתינת התורה לעם ישראל. לא יתכן שדור שלם של מליוני בני-אדם יתאמו ביניהם ויספרו סיפור שקרי לבניהם... אין אפשרות ליצור סיפור על עם שלם, אלא אם כן הוא אמת לאמיתה! כל נסיון להמצאה כזו, יוכחש מיידית על ידי אלו שלא שמעו, לא ראו, וגם אין להם מסורת על כך מאבותיהם.

ואכן, רבותינו הראשונים רואים במעמד הר סיני את העדות המרכזית לאמיתות תורתנו, וכפי שכתב רבנו **רמב"ם** (הלכות יסודי התורה פרק ח').

*

בנוסף, עם ישראל מוזהר לשמור בזכרונו את רישומו האדיר של מעמד מתן תורה, ולספר זאת באזני הבנים והנכדים, כפי שהזהירה התורה "רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וגו' והודעתם לבניך ולבני בניך. יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב" (דברים ד, ט-י). לדעת הרמב"ן (דברים ד, ט) זוהי מצות עשה "שנודיע לכל זרענו מדור לדור כל מה שהיה שם (במעמד הר סיני) בראיה ובשמיעה".

ואכן, עם ישראל מקפיד להעביר סיפור זה מדור לדור לבניו ולבני בניו במשך למעלה מ-3300 שנה. הרציפות ההיסטורית שיש לסיפור מעמד הר סיני, אינה מצויה בשום אירוע היסטורי אחר. מליוני האנשים, המעבירים בו זמנית את התורה לילדיהם בשרשרת דורות נצחית לאורך כל הדורות, ובאותה מסורת בדיוק בכל תפוצות תבל, מפריכים בעצם קיומם והנהגתם את דברי המכחישים.

ויש לדעת כי מעמד מתן תורה הוא העובדה ההיסטורית המקובלת ביותר בכל הדתות המערביות. שתי הדתות הגדולות בעולם - לא זו בלבד שאינן מכחישות אותו, אלא הן מיוסדות עליו. את הדתות שלהם הם ביססו על תורת ישראל, לא בגלל שהם אוהבים את היהודים או את היהדות, אלא בגלל שהם לא יכלו להמציא התגלות אלוקית לפני עם שלם, אז הם נתלו בעץ הגדול ביותר שיש.

מספרים בהלצה על יהודי תמים שקם בבוקר ומספר בהתרגשות שחלם את עצמו אדמו"ר גדול העומד בראש אלפי חסידים אדוקים. נדו לו השומעים: "חלומות זה טוב, אבל את החלום הזה כדאי שיחלמו החסידים – המתוכננים..."

זהו למעשה תמצית ההבדל בין אמיתות תורתנו לשאר הדתות. שאר הדתות והאמונות, טוענות טענה שמעצם מהותה אינה ניתנת לאימות. הן מספרות כי האלוקים העביר את מצוותיו לכל האנושות על ידי אדם אחד בלבד ללא נוכחות עדי ראיה או שמיעה... בבחינת "הרוצה לשקר ירחיק את עדיו". זוהי טענה שמבחינה היסטורית אין כל אפשרות לאמתה. לכן, אין היא עומדת כלל בפני המבחן ההיסטורי, וממילא מתבטלת מאליה.

לעומת זאת, תורתנו הקדושה ניתנה לו במעמד הר סיני שהיה אירוע חד-פעמי בתולדות האנושות שבו נגלה הקב"ה בכבודו ובעצמו באופן ישיר לעיני כל ישראל. היה זה שיא השיאים של הדרגה אליה הגיעה כל נשמה מישראל. במעמד כביר רווי הוד שבו נשקו שמים וארץ, עם שלם חווה חוויה נבואית שלא היתה כמותה, ושוב לא תהיה. די היה בפעם אחת, עזה, ברורה ורבת-רושם, כדי שאמת זו תעמוד מעל כל פקפוק, ושוב הקב"ה אינו צריך "להוכיח את עצמו" בכל דור ודור.

אילו היתה התורה נמסרת על ידי נביא כפי שנמסרו דברי נבואה רבים ללא התגלות לעיני העם כולו, היתה קיימת אפשרות שבדור הבא יקום נביא אחר שיכחיש את נבואת הראשון או חלק ממנה.

שונה הדבר כאשר עם שלם חזה בהתגלות הבורא בהר סיני, ומאז המידע מועבר בשלמותו מדור לדור, מאב לבנו ומרב לתלמידו, כאשר הכל מציינים שקבלה זו הועברה אליהם מבני הדור הראשון שעמדו למרגלות הר סיני וקיבלו את התורה במעמד נבואי נשגב. מאורע זה שהתרחש בגלוי ולעין השמש ושהיו עדים לו מליוני אנשים (שש מאות אלף יוצאי צבא, מלבד נשים, מבוגרים וטף), אין בכוחו של שום נביא וחכם, ובכוחה של אף הוכחה מדעית, להטיל ספק בקיומו.

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

כולם רוצים סוכריה!

כאחד ענו ואמרו: "כן, אנחנו רוצים!"

הרב שציפה לתשובה זו חייך, ואמר בחיבה: "מדוע כל אחד מכם אומר 'אנחנו רוצים', ומדבר בשמו ובשם חבריו, וכי שאלתם זה את זה והתייעצתם על כך לפני כן?! ... אלא מה", הוסיף במתיקות: "על סוכריה לא צריך לשאול ולהתייעץ, כולם רוצים סוכריה. זה מתוק וזה טעים, ואין מי שאינו רוצה סוכריה, בוודאי לא ילד..."

"בדיוק כך הם הדברים לגבי קבלת התורה. התורה מתוקה כל כך לא פחות מסוכריה, ועל כן לכל אחד ואחד מבני ישראל לא היה ספק שלא רק הוא אלא כולם ללא יוצא מן הכלל חושקים ומשתוקקים לקבל את התורה..."

הגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל השתתף פעם במסיבת בר מצוה שנערכה לנכדו יחד עם בני כתתו בתלמוד תורה. במהלך הדברים שנשא, פנה הרב קמינצקי לתלמידים ושאלם: "אינני מבין כיצד יתכן שהקב"ה שואל את בני ישראל האם מוכנים הם לקבל את התורה, וכולם עונים ואומרים כאחד 'נעשה ונשמע', וכי מנין ידע כל אחד מהם שגם שאר בני ישראל חוץ ממנו מעוניינים בתורה וחפצים לקבלה, הרי הם לא שאלו ולא התייעצו זה עם זה לפני כן? ראוי היה איפוא שיאמר כל אחד מהם על עצמו 'אעשה ואשמע' בלשון יחיד?!"

הרב קמינצקי המתין לתשובה מספקת, ומשהיא לא הגיעה – שלף לפתע סוכריה יקרה מכיסו, ושאל את התלמידים: "האם אתם רוצים את הסוכריה?", וכולם

☺ זה לא חוק! ☺

מעשה בלין רשע שהיה מתרועע עם חבר מרעיו על המדרכה בפתח בית הקפה, והיה מתקלם בכל עובר ושב לקול צחוקם של חבריו. והנה, עבר שם חכם זקן שהתנחל לאטו, ואותו לין חיקה את הליכתו על מקלו ומילא פיו שחוק. כיון שהגיע החכם למקום מושבו, הושיט ידו ללין וקידמו במאור פנים: "מה שלומך, אחי?"

תמה הלין הרשע ואמר: "הלא מעולם לא ראיתני, ולמה זה תשאל לשלומי?"

"הלא זה מקרוב ראיתך!" הפתיע אותו החכם, "דע לך שתמונתך שמורה אצלי ואני מתבונן בה בכל שנה!"

גברה תמיהתו של הלין: "מנין לך תמונתי?"

אמר: "הריחי בביתי, ואם תרצה – בוא אתי ואראך!"

הסתקרן הלין ונתלזה אליו ואחריו כל חבר מרעיו. כיון שהגיע החכם לביתו, שלף מארון הספרים הגדה של פסח מצוירת, ופתח בפיסקת "כנגד ארבעה בנים דברה תורה". "ראה נא את ציורו של הרשע, החוזה החכם בידו, "התבונן בעזות הפנים והנאווה שבפניו, ואמר – כלום אין זו תמונתך?"

נכלם הלין הרשע, אולם מיד התאוּשש ושאל: "ניחא, אך למה קראת לי 'אחי', כלום אחיך אני?"

המשיך החכם לדפדף בהגדה, ופתח לפניו בפיסקת "ואתן ליצחק את יעקב ואת עשיו". אמר לו: "רואה אתה, החכם והרשע, יעקב ועשיו – אחים הם. וכמו שזה נעשה צדיק וחכם, כך יכול היה זה להיות צדיק וחכם, רק היצר הרע מטעהו בדברי הבל. וסוף כל סוף, בעל כרחו יחזירוהו מן השמים למוטב. אלא שככל שירבה בסכלותו ויטעה יותר, כך יצטרך לחזור דרך ארוכה יותר ולטרוח יותר בתיקוני תשובתו. למה הדבר דומה? לעבד שברח מאדונו ורדפו אחריו להחזירו. קראו אחריו: "אל תרוץ מהר, שלא תצטרך לחזור דרך ארוכה יותר...". לכן קראתיך 'אחי', כי סוף כל סוף תשוב להיות אחי, ויפה שעה אחת קודם..."

ורדו הדברים חדרי בטנו של הרשע וקיבל על עצמו לשוב בתשובה שלמה!

☺ חוק חוק לא... ☺

הבחירה בידי האדם – אם להיות צדיק או רשע (ע"פ "בן איש חיל").

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: כאשר מכניסים ספר תורה חדש לבית הכנסת, כמה ימים אין אומרים תחנון?
תשובה: יום אחד [ועיין בספר נפש חיה ערך ס"ת].

שאלה: המנהג אצלנו בבית הכנסת "חפץ חיים" לעולי לוב בחולון שאין אומרים תחנון ארבעים יום אחרי שמכניסים ספר תורה לבית הכנסת. האם יש מקור למנהג זה?
תשובה: אין מקור לזה. אולי עשו כן מרוב שמחה על ספר תורה חדש, כי לא היו מצויים בלוב סופרי סת"ם (והיו מביאים בדרך כלל מגרבא). וטעם לארבעים יום – כנגד ארבעים יום שעמד משה רבנו ע"ה בהר סיני ובגימטריא בלוב (שכך נוהגים בלוב). אם ירצו כל הקהל או רובם לבטל המנהג בלי מחלוקת ולעשות רק שבוע ימים – תבוא עליהם ברכה.

שאלה: בית ששופץ מחדש, האם צריכים לעשות לו חינוך הבית?
תשובה: בעשרה מבני המשפחה – ודי.

שאלה: האם צריכים לעשות חינוך הבית לבית כנסת חדש?
תשובה: אין צריך.

שאלה: האם צריך לקרוא את הקטעים שבזוהר הנמצאים בתוך סוגריים?
תשובה: אין צריך.

שאלה: נולדה לנו בת בשעה טובה ומוצלחת וקראנו לה "שירה". לאשתי קוראים "שירלי", ומישהי אמרה לה שיש בזה בעיה כי זה אותה משמעות. האם באמת יש בזה חשש?
תשובה: אין בזה כלום. כל שהשמות שונים מעט – זה בסדר.

שאלה: האם יש בעיה לקרוא לבן בשם "חיים" אם יש כבר בן בשם "חי"?
תשובה: אין בעיה. חי לחוד וחיים לחוד. וכיו"ב נשאל מרן הגר"ע יוסף במי שציוה לו אביו שיקרא את בנו "יוסף" על שמו כשתלד אשתו בן זכר, ונולדה לו בת וקרא לה "יוסיפה" על שם אביו, ושוב נולד לו בן ורוצה לקרואו "יוסף". והתיר לו (והובא בילקוט יוסף שובע שמחות מהדורא קמא התשמ"ח, עמוד לד). ע"ש. וכבר מצינו כיוצא בזה בבני יהושפט: עזריה ועזריהו (דה"ב כ"א ב'), וכן אלפלט ואליפלט (דה"א י"ד ה'–ז'), שכר ויששכר (בדה"א כ"ו פסוק ד'–ה'). וכיו"ב אמרו רז"ל אמוץ ואמציה אחים היו (מגילה דף י' ע"ב). וכן יבל ויובל בפרשת בראשית (ד' כ'–כ"א), ישן וישוי בפרשת ויגש (שם מ"ו י"ז). וכ"כ בשו"ת שואל ונשאל ח"ב (אה"ע סוס"י ל"ה) שיש להוכיח מאיזה כתובים ומדברי רז"ל דבשינוי כל דהו קוראים את האח בשם זה ואחיו בשם זה. ע"ש. וכן שמעתי על ר' נסים עידאן זצ"ל (מח"ס זית רענן) שהיו לו שני בנים, אחד בשם יוסף ואחד בשם וציף. אולם בלא"ה נראה שוציף אינו קיצור או כינוי מיוסף, שהרי זה בסמ"ך וזה בצד"י, אלא פירושו "וציף" כלומר כושי, והוא נגד עין הרע [וכן בצפניה א' א']. ועיין בשו"ת ישכיל עבדי חלק שמיני א"ח סי' כ' (אות כ"ב דף ל"ב ע"א) בשם השד"ח (מערכת חתן וכלה סוף אות ו'), ולא זכר שר מכל הנ"ל.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל